

att önska att det skulle vara lite färre detaljer från Ebba Hochschilds liv och lite mer resonemang kring den tid hon levde i och hennes sociala kontext, det vill säga att fokus skulle flyttas från Ebba Hochschild som individ till Ebba Hochschild som representant. Det känns kort sagt lite märkligt att en bok om en hovdam inte närmare utforskar aspekter som klass och genus.

Ebba Hochschild levde i en tid när hennes sociala grupp (adeln) förlorade sina privilegier men där kvinnor fick allt fler rättigheter. Dessa områden är knappast utforskade, men i litteraturlistan finns få verk av mer teoretisk karaktär. Ebba Hochschilds öde förklaras till exempel utifrån tidens kvinnosyn och kvinnoförtryck, men det stannar där. Hur kvinnosynen såg ut och hur dessa strukturer upprätthölls diskuteras inte närmare. Här kunde till exempel det komplicerade förhållandet med svärföräldrarna ha utgjort en bra utgångspunkt.

Ebba Hochschild: Att leva efter döden är en mycket välskriven biografi. Caroline Ranby har utan tvekan gjort ett imponerande arbete då hon gett sig i kast med det omfattande källmaterialet. Boken är också försedd med utmärkta bilder och en gedigen notapparat, som ger en extra dimension. Jag önskar bara att Ranby vågat släppa individen Ebba Hochschild lite mer, och i större utsträckning utforskat vad hon och hennes öde kan säga oss om klass och genus i en föränderlig tid.

Skara

BRITA PLANCK

Margareta Pettersson (red.), *Från Brittiska Indien till Huseby Bruk: Järnvägen som arena för modernitet och kolonialism under lycköskaren och järnvägs-entreprenören Joseph Stephens tid i Indien 1860–69* (Lund: Arkiv förlag 2018). 222 s.

År 2008 upptäcktes i Huseby Bruk en kista full av dokument relaterade huvudsakligen till ingenjören Joseph Stephens arbete med järnvägsbyggande i västra Indien under 1860-talet. Snart efter upptäckten startades ett projekt vid Linnéuniversitetet för att utforska dokumentens potential och att hitta en ny väg att lära sig om svenska kopplingar till kolonialismen. I denna antologi kan vi se en del av frukterna från arkivarbetet. Som redaktör Margareta Pettersson poängterar är arkivet unikt i sin potential för undersökningar av just järnvägsbyggandet i Indien, vilket lades ut på entreprenad till privata ingenjörer. Spekulationsvägen som följde lämnade sällan pappersmaterial efter sig kring anställningar, korrespondens, arbetsvillkor eller liknande, vilket gör Joseph Stephens arkiv väldigt spännande.

Gunnel Cederlöf inleder med en kort beskrivning av antologin, varpå Margareta Petersson förklarar antologins och projektets syfte, ger en teoretisk ingång till hur man ska behandla arkiv, samt beskriver Stephens-släkten före och efter Joseph Stephens tid i Indien. Henrik Chetan Aspengren erbjuder en mycket bra historisk bakgrund av Mumbaiområdet och de socioekonomiska och politiska konfliktområden som hade uppstått mellan indierna och de brittiska kolonisatorerna vid järnvägsbyggandets tidpunkt. Därefter ger Ingemar Gunnarsson en djupare bakgrund till Joseph Stephens, hur han utbildade sig till ingenjör och hur han skaffade sitt första kontrakt i Indien.

Här måste bokens strukturella bekymmer kommenteras. Även om dramaturgi inte är ett huvudsakligt fokus för vetenskaplig litteratur, måste det påpekas att det är först efter 60–70 sidor in i den drygt 200 sidor långa antologin som Joseph Stephens tid i Indien diskuteras. Upptäckten av arkivet och Stephens-familijs historia diskuteras i flera av kapitlen i boken, från olika synvinklar förvisso, men det är lätt att få en känsla av repetition. Hur mycket man än kan känna med författarnas entusiasm över det unika med upptäckten av arkivet vill man som läsare ibland att arkivet ska kunna tala för sig självt. När man väl träder in i Joseph Stephens affärer i Mumbai är det oklart vilken information som är viktig för att kontextualisera hans roll som järnvägsentreprenör och vilken som enbart har fungerat som bakgrundsilustration.

Efter Gunnarsson kommer tre kapitel, skrivna av Alexander Bubb, Radhika Krishan och Dhiraj Kumar Nite, samtliga översatta till svenska av Staffan Klintborg. Här kommer vi in i vad som kan kallas den analytiska delen av antologin.

Bubb beskriver de sociala nätverk i vilket Stephens rörde sig för att både närma sig andra brittiska ingenjörer och för att vara en bättre chef för sina arbetslag. Krishan diskuterar i stället från järnvägsarbetarnas utgångspunkt, deras arbetsvillkor och hur den indiska rösten framträder i arkivet. På många sätt kan man se "[hiearkier] bestämda av ras", där till exempel tonen i brev till Stephens är betydligt ödmjukare och ursäktande från indiska underleverantörer än brittiska. Nite analyserar hur Stephens framgångar som entreprenör egentligen utvecklade sig och varför han bestämde sig för att återvända till Sverige. Här var den ökande lönekostnaden för de indiska arbetarna en tydlig utveckling som minskade Stephens vinst.

Antologin avslutas med ett kapitel där Margareta Petersson kopplar Joseph Stephens entreprenörskap i Indien till hans släkts metodism, aktivitet i Australien och kontaktytorna mellan metodism, modernism, idéer om civilisationsutveckling i koloniala sammanhang och den globala ekonomins påverkan på den brittiska industrialiseringen. Joseph Stephens själv är inte

särskilt närvarande i just detta kapitel, som snarare åstadkommer en kontextualiserande utzoomning från Bombay till en global ekonomi och dess ideologiska strömningar.

Texterna kommunicerar väl med varandra och det märks att författarna är del av samma projekt. Just det sociala nätverkets vikt för att kunna lösa konflikter, skapa karriär och bli en del av ett större sammanhang inom den koloniala världen är ett återkommande tema. Genom att placera analysen på ingenjörsnätverken rör man sig ifrån en bild av infrastrukturell utveckling som ett imperiellt projekt för kolonial makt och ekonomisk exploatering till ett av outsourcing av kontrakt och järnvägsbyggandet som ett ekonomiskt projekt i egen rätt.

Dock fanns onekligen en etnisk gemenskap mellan britterna i Indien, vilket Joseph Stephens, som var född i Sverige men hade brittisk härkomst, i vissa sammanhang tycks har passat in i och i andra varit exkluderad ifrån. Det hävdas att andra skandinavens upplevelser i Indien diskuteras, men det blir aldrig klargjort hur "skandinav" definieras och avgränsas eller hur skandinaviska entreprenörer kan passa in i ett kolonialt sammanhang. Sverige var väldigt aktivt under andra hälften av 1800-talet med att skapa ett konsulsystem, där man tog del av handelsutvecklingen som följde brittisk och fransk imperialism, men utan att ta del av den militära expansionen. Här är just svensk medverkan i sociala nätverk i koloniala miljöer en viktig del för att förstå hur dessa handelsmöjligheter kunde uppstå.

Frågan om Stephens attityd till "ras" tolkas olika av olika författare, där Nite menar att man kan se en mer välvillig attityd emot indierna från Joseph Stephens, vilket han menar stammar från Stephens fars humanistiska ådra. Petersson menar dock att man i Stephens familj kan se en modernistisk rashierarkisk filosofi. Dessa två idéer är förstås mer kompatibla än de kan tyckas till en början, men det gör att man vid slutet av boken inte har en klar bild av huruvida Stephens var en del av den brittiska imperiella gemenskapen eller utanför den, eller om han såg indierna välvilligt eller med avsky. Verkliga människor är såklart sällan utan motsägelser och Stephens är inte ett undantag, men var beredd som läsare att lägga ifrån er *Från Brittiska Indien till Huseby bruk* med minst lika många frågor som svar. Både frågorna och svaren är dock ytterst spännande och talar till nya riktningar i den svenska koloniala historieskrivningen.

Stockholms universitet

ALE PÅLSSON